

УДК 159.922.8

DOI 10.18372/2786-5487.1.17702

Гомонюк Олена Михайлівна

доктор педагогічних наук, професор,
Хмельницький національний університет

м. Хмельницький, Україна

elena_gomonjuk29@ukr.net

Левко Мар'яна Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Львів, Україна

ucpmaryana@yahoo.com

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

***Анотація.** Стаття присвячена важливому питанню сучасної педагогічної науки, а саме – використанню інноваційних технологій у підготовці майбутніх психологів.*

***Ключові слова:** використання, інноваційні технології, підготовка, майбутні психологи.*

***Annotation.** The article is devoted to an important issue of modern pedagogical science, namely the use of innovative technologies in training of future psychologists.*

***Key words:** use, innovative technologies, training, future psychologists.*

Вступ. Термін «інновація» запозичено з латинської (innovation – нове, нововведення). Трохи пізніше відбулася його трансформація в поняття «інновація», що прийнято в усьому світі.

Педагогічні інновації – це загальна назва нового педагогічного продукту (теоретичного, практичного), що втілюється в освітній процес – концепції, теорії, системи, моделі, методики, технології, методи, прийоми тощо.

Впровадження інноваційних технологій – це не самоціль, основне завдання – це формування творчої особистості, здатної до освіти та навчання упродовж життя, гнучкої у вирішенні проблем, мобільної, здатної комунікувати і приймати рішення, працювати в команді, критично мислити [3, с. 76].

Мета статті – розкрити використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх психологів.

Результати дослідження. Сучасні вітчизняні науковці розглядають інновацію в освіті як:

- процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувались по-іншому;

- результат творчого пошуку оригінальних нестандартних розв'язань для різноманітних педагогічних проблем;

- актуальні, значущі й системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними в контексті еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток;

- продукти інноваційної освітньої діяльності, які характеризуються процесами створення, розповсюдження та використання нового засобу (нововведення) в галузі педагогіки та наукових досліджень;

- різні нововведення в діяльності навчально-виховних закладів, у здійсненні навчально-виховного процесу [1].

Отже, *інновація* – це кінцевий продукт застосування новизни з метою зміни об'єкта управління й забезпечення економічного, соціального, науково-технічного, екологічного та іншого ефекту.

Можна виокремити такі *інновації у формах, методах і технологіях навчання та виховання*.

1. Впровадження дистанційної форми навчання.

2. Діалогові, діагностичні, інтерактивні методи навчання і виховання.

3. Розвивальне, диференційоване, індивідуально орієнтоване, алгоритмізоване, проектне навчання та виховання.

Розглянемо, як відбувається впровадження інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх психологів.

Вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» передбачає залучення майбутніх психологів до активної пізнавальної та практичної діяльності через використання проблемних ситуацій, проведення самостійних робіт творчого характеру, застосування інтерактивних методів і форм навчання: проблемні лекції, лекції-бесіди, лекції із запланованими помилками, дискусії, рольові і ділові ігри, групові форми роботи та ін.

Набуті під час лекцій знання студенти використовують на практичних заняттях, що проводяться за допомогою різних форм і методів і спрямовані на формування знань, умінь самостійного наукового пошуку відповідей на проблемні питання, навичок дослідної роботи.

Для формування досвіду роботи в команді ми залучаємо студентів до різноманітної творчої діяльності на основі кооперації, співробітництва, співтворчості через використання частково-пошукового методу, практикуму з елементами «мозкового штурму», роботу в команді, техніку «акваріума», спільні (позааудиторні) дослідження.

Завданням студентів під час аналізу проблемних ситуацій є аналіз наведеної ситуації, пошук причини її виникнення і можливих шляхів розв'язання, а потім самостійне оцінювання ухвалених рішень.

Викладач, спостерігаючи за процесом аналізу студентами проблемної ситуації, не коментує правильність або неправильність висновків і рішень до їх остаточного оголошення. Після теоретичного розв'язання проблемної ситуації майбутнім психологам пропонується, використовуючи метод роботи в парах, змодельовати розв'язання цієї ситуації на практиці.

Використання методів проблемного навчання і викладання сприяє розвитку інтересу до майбутньої професії, бажання постійно поповнювати свої

знання, займатися самоосвітою та самовихованням.

Під час викладання «Педагогіки і психології вищої школи» використовуємо такі методи, форми і педагогічні технології: традиційні форми роботи (лекції, семінарські й практичні заняття), нетрадиційні або інноваційні, що вимагають активної творчої діяльності (ділові й рольові ігри, мікровикладання, самодослідження і психолого-педагогічна діагностика, проблемно-пошукове і ситуаційне навчання, мозкова атака, тренінги, коучинги); технології (проблемного навчання; проєктного навчання; розвитку критичного мислення; когнітивного навчання; навчання в глобальному інформаційному співтоваристві), створення «проспекту білих плям теми», складання «скарбнички рад», «аукціони» теоретичних знань та ін., що суттєво активізує пізнавальну діяльність майбутніх психологів, підіймаючи її до аналітико-порівняльного рівня [2].

З цією метою нами *запропоновано такі методи навчання*: виконання творчих завдань у діадах, тріадах; дискусії, презентації, доповіді, опанування, круглий стіл.

При підготовці майбутніми психологами есе, кейсів, працюючи над спільним проєктом, відбувається оволодіння ними знаннями предмету дослідження, методами дослідницької діяльності, навичками обґрунтування й викладення власної думки.

Також на практичних заняттях часто використовуємо групові дискусії, присвячені обговоренню наукових проблем розвитку педагогічної науки та педагогічних інновацій.

При вивченні інших навчальних дисциплін добре зарекомендували себе вправи, що передбачають моделювання й аналіз проблемних ситуацій із реальної професійної діяльності психолога.

Групова робота студентів буває двох видів: кооперативної (командної) роботи та колаборативної роботи.

Кооперативна робота передбачає наступне:

1. Розподіл роботи між учасниками команди.

2. Кожен учасник виконує конкретні підзавдання.
3. Результат роботи групи є одним цілим.
4. Кожен учасник несе відповідальність за результат групової роботи.
5. Важливими складовими є мотивація та єдність учасників.

Колаборативна робота трохи відрізняється від кооперативної роботи. Їй притаманні такі ознаки:

1. Навчання побудовано на взаємодії учасників навчального процесу.
2. Завдання не розподіляються між членами групи.
3. Всі учасники включаються у розв'язання спільних проблем.
4. Учасники одержують знання через спільний пошук інформації, її обговорення й осмислення.
5. Внесок кожного учасника у розв'язання завдань може бути різним.
6. В процесі комунікації учасники конструюють нові знання.

Важливою умовою проведення групової роботи є розуміння цілі і способів проведення її учасниками.

Також ефективним методом навчання є робота в парах, яка сприяє напрацюванню умінь і навичок міжособистісної взаємодії студентів, розвиває вміння слухати один одного, спільно приймати рішення, та ділові ігри із використанням методу кейсів.

Розбір кейса відбувається у малих групах складом 3-6 осіб (із залученням інших студентів групи), після чого майбутнім психологам запропоновано програти прийняті рішення за ролями.

Аналізуючи ситуацію, студенти проводять її оцінку, встановлюють умови, причини, що призвели до виникнення цієї ситуації, наслідки її розгортання, обмінюються думками щодо плану роботи над проблемою, діагностують зміст діяльності дійових осіб у проблемній ситуації, розробляють програму діяльності у цій ситуації, здійснюють прогнозування потенційного розв'язання проблеми, розробляють рекомендації щодо майбутньої поведінки дійових осіб у ситуації.

Встановленню зворотного зв'язку сприяють розроблені завдання

контрольної роботи з «Педагогіки та психології вищої школи», «Педагогічної майстерності», що надруковані у вигляді відповідних методичних рекомендацій. Контрольна робота спрямована на залучення майбутніх психологів до вивчення сучасних варіативних джерел психолого-педагогічної інформації.

Для забезпечення формування у студентів умінь моделювати суперечку, дискусію, полеміку, здійснюємо особистісне включення майбутніх психологів до спільної діяльності на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Створення ситуацій успіху є важливим засобом розвитку мотивації досягнення для вироблення у майбутніх психологів прагнення особистісного самовдосконалення. З цією метою було використано різні види самостійної роботи студентів: виконання навчальних, тренувальних, пошукових, творчих завдань; знаходження, формулювання та розроблення студентами індивідуальних варіантів розв'язання проблем.

Особистісно зорієнтовані технології (структурно-логічні, ігрові, тренінгові, діалогові) сприяють виробленню культури мислення майбутніх психологів, їх здатності до систематизації та узагальнення знань, здійснення самостійного творчого пошуку.

Цікавою технологією навчання є технологія «переверненого навчання», за якої майбутні психологи самостійно готують новий матеріал до заняття, на якому відбуваються обговорення проблеми та зворотній зв'язок. Її доцільно застосовувати на старших курсах.

Під час пандемії Covid-19 більшість вітчизняних закладів вищої освіти змушена була перейти на дистанційне навчання. Тому викладачі почали активно використовувати мультимедійні та мережеві технології.

Дистанційне навчання забезпечує взаємодію викладача і студентів між собою на відстані, що має всі властиві компоненти освітнього процесу і реалізується специфічними засобами Інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність.

Дистанційне навчання можна здійснювати, використовуючи різноманітні й ефективні форми та платформи роботи, такі, як: Skype, Viber, Zoom, Youtube, Edera, Facebook, Besmart, Google classroom, електронну пошту, сайт ЗВО, телеканали та безліч онлайн платформ для дистанційної та змішаної освіти.

Мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування студентів із викладачами, колегами, працівниками бібліотек, лабораторій, закладів освіти тощо. Телекомунікаційний доступ до баз даних здійснюється через всесвітню мережу Інтернет.

Формами мережевої комунікації є:

- електронна пошта – призначається для обміну інформацією між суб'єктами зв'язку, здійснення консультування, організації дистанційного навчання;

- телеконференція – дозволяє педагогам та студентам, які знаходяться на значній відстані одне від одного, організувати спільне навчання, обговорювати навчальні проблеми, брати участь у ділових іграх, практикумах тощо в умовах так званого віртуального класу.

Платформа електронних систем навчання Moodle дає можливість викладачам створити ефективні умови для он-лайн навчання. У цьому середовищі студенти одержують цілодобовий доступ до матеріалів навчального курсу, зокрема: презентації, навчальні відео завдання для практичної роботи, додаткові матеріали (книги, інтернет-посилання для виконання додаткових завдань, методичні розробки), а також тести для перевірки.

За допомогою сервісу ZOOM можна проводити відеоконференції та вебінари. Створивши групу в Viber, студенти одержують посилання від викладача і мають доступ до цього інструменту за допомогою телефону або комп'ютера. Кожний учасник зустрічі може розмовляти, запускати або переглядати відеопрезентації.

Мультимедійні технології пов'язані зі створенням мультимедіа-продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація.

Мультимедіа-технології перетворили комп'ютер на повноцінного співрозмовника, дозволили тим, хто навчається, (будь-якого віку), не виходячи з навчальної аудиторії, будинку, офісу, бути присутніми на лекціях видатних науковців, брати участь у конференціях, діалогах, вести кореспонденцію.

Висновки. Отже, використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх психологів дає можливість покращити якість навчання, розвинути активність і самостійність студентів, підвищити інтерес до майбутньої професії.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

2. Гомонюк О.М. Теоретичні та методичні основи формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2012. 595 с.

3. Радченко О. Я. Інноваційні педагогічні технології як складова освітнього середовища сучасного закладу освіти / Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: колективна монографія / за загальною редакцією В. П. Кравця. Г. М. Мешко. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с. С. 70 – 83. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16323/1/Monograf_Meshko_in_2020.pdf (дата звернення: 10.02.2023).